

Posudek vedoucího/opponenta¹ diplomové práce

Student/ka:	Eliška Krohová
Název práce:	Kolonialismus a nacismus: dvě tváře jedné mince
Vedoucí:	Ondřej Lánský
Oponent²:	

Eliška Krohová si ve své diplomové práci kladla za cíl vytvořit srovnání kolonialismu a nacismu. Zároveň měla být část práce věnovaná zpracování tématu do podoby komprehenzivní výuky (viz zadání práce). Jednotlivé kapitoly pokrývají témata ideologie, kolonialismu, nacionalismu, srovnání nacismu a kolonialismu a návrhu výuky. Struktura práce ale není úplně logická. Nejdříve jsou v práci kapitoly o nacionalismu, kolonialismu a jejich srovnání (nechme nyní stranou to, že tématem práce má být srovnání nacismu a kolonialismu a nikoliv nacionalismu). Následující dvě kapitoly jsou ale poněkud překvapivě věnovány postkolonialismu a kolonialismu jako ideologii, což nedává moc smysl. Srovnání by asi mělo být spíše řazeno na konci, protože by mělo jít o syntetizující část. Poslední kapitola je věnovaná didaktické transformaci tématu.

Základním problémem této diplomové práce je to, že jednotlivé kapitoly nejsou ani tak částmi smysluplného celku, ale spíše vedle sebe položenými texty, které někdy dohromady ladí a někdy ne. Práce vykazuje zásadní nedostatky z hlediska provedené společenskovední analýzy daného tématu. Místy je text práce v podstatě nesrozumitelný, protože není jasné, co chce autorka (a proč) vlastně sdělit; některé formulace přitom zní až naivně.³ Dlouhé pasáže textu jsou mnohdy k dané referované části (teorii, přístupu či pojmu) vlastně nekritické; na mnoha místech její práce se navíc opakuje vzorec, kdy každý odstavec je zakončen jednou citací. To indukuje, že text možná vznikl jako spojení malých segmentů referujících vždy izolovaně o jednom zdroji (fenoménu apod.). To není nejšťastnější postup, protože se tím vytrácí jakýkoliv potenciál pro syntézu poznatků a zjištění. Dlouhé popisné pasáže jsou navíc podle mého soudu velice problematické v částech o nacismu, kde někdy mohou působit jako

¹ Nehodící se škrtněte.

² Pokud posudek vypracovává vedoucí práce, nevyplňovat.

³ Příklady takových vět či částí textu: „Zároveň je [ideologie] kombinací určitých zájmů a záměrů, které obecně slouží k vlastním cílům, tudíž vyjadřují touhu po konkrétní politické a společenské realizaci. Proto dochází k vzájemnému vztahu mezi hodnotami a představami, které upevňují pozici mocnějších skupin vůči slabším.“ (s. 11). „Součástí diplomové práce jsou koncentrační tábory, které se staly dominantním prvkem nacismu v období 1933-1945.“ (s. 13). V pasáži o rasismu: „Existuje mnoho teoretických pohledů, přesto nejzákladnějším a nejdominantnějším znakem, který určoval během válek separaci nebo případnou smrt jedince, byla barva pleti.“ (s. 16). „Kolonialismus je pojmem označujícím pozdější fázi tzv. imperialismu.“ (s. 20). „Imperialismus je vnímán jako součást politické strategie mnohých evropských národů v období mezi lety 1880 a 1918. Národní touha po globálním uznání přiměla velmoci k rivalitě o jejich pozice ve světovém uspořádání států. V důsledku toho došlo k rozdělení nekolonizovaných oblastí Afriky a Asie mezi koloniální říše.“ (s. 20).

implicitní obdiv vůči danému režimu – to je daň za téměř absentující kritické vztažení se k problematice, o které autorka píše či referuje.

Určitým příslibem z obsahového hlediska je zpracování kapitoly č. 4 (*Srovnání ideologií: britský a německý kolonialismus vs. nacismus*), která měla být asi vrcholem práce z hlediska odborné analýzy zvoleného tématu. Autorka zde nejdříve vrství a (trochu jinými slovy, než v předchozích kapitolách) popisuje projevy britského a německého kolonialismu. Následuje obdobná část o nacismu. V konečném důsledku se jedná spíše o historiograficky laděné deskriptivní popisy a nikoliv o nějakou analýzu. Jen v náznaku – a vlastně opět popisně – se objevuje teze o nějaké vnitřní (hlubší) propojenosti koloniálního jednání a fungování nacistického režimu (na s. 30). Avšak shrnutí této kapitoly je poměrně zdařilým pokusem o regulérně vedené srovnání vybraných fenoménů. To chválím.

Podle mého soudu je na pedagogických fakultách zásadní (zvláště u učitelského studijního programu) to, aby studující byl schopen na první pohled nepedagogické téma diplomové práce nějakým způsobem promítnout do pedagogické či didaktické praxe. O to se autorka pokouší v kapitole č. 7, kdy popisuje didaktickou transformaci (hlavně na příkladech připravených hodin) pro občanskou výchovu a dějepis.⁴ Tuto snahu vítám. Výsledek je poměrně zdařilý, byť místy opět trpí historiograficky orientovanou popisností, kterou považuji v tomto případě pro potřeby občanské výchovy vlastně za nezajímavou.⁵ Zdá se mi, že autorka vlastně při přípravě hodin téměř vůbec nevyužila potenciál,⁶ který ve srovnání nacismu a kolonialismu mohla identifikovat. To je podle mého názoru škoda a práci to škodí. Nicméně se dle mého jedná o nejzdařilejší část diplomové práce.

Z formálního hlediska je v práci poměrně velké množství chyb. Např. autorka cituje i zdroje v německém jazyce (což je pozitivní), avšak z nějakého důvodu v tomto případě mnohdy nerozděluje slova (občas se to objevuje i u dalších citací). Citace obecně nejsou v práci zpracovány bezchybně – autorka používá různé citační styly a navíc nedobře zformované. Občas se v textu objevují výpadky z vazby či překlapy. Celková jazyková úroveň textu je tak spíše slabinou diplomové práce.

Obávám se, že text této diplomové práce vykazuje jen nízkou kvalitu zpracování odborné literatury a terminologie. Odborný jazyk je použit jen místy a zároveň jsou tyto pasáže většinou velmi popisné, bez teoretického zhodnocení či odstupu. Nevyrovnaná stylistická úroveň textu a množství chyb nepřispívají k pozitivnímu hodnocení práce. V práci stále prosvítají místa (viz výše), která mohou mít nebezpečné dopady v pedagogické praxi.

Závěr: Závěrečná práce splňuje podmínky kladené na závěrečné práce v příslušném oboru. Nicméně moje hodnocení práce je spíše podmíněné, jelikož práci považuji za velmi hraniční (splňuje/nesplňuje). Finální hodnocení diplomové práce a známku doporučuji opřít o průběh obhajoby, kde autorka musí prokázat, že tématu rozumí a orientuje se v něm.

Upozornění/Disclaimer: Vzhledem ke stavu poznání k dnešnímu dni nedokáže autor/ka posudku s jistotou stanovit, zda a v jaké míře byly při vypracování této závěrečné práce využity nástroje umělé inteligence.

⁴ Součástí této části je také poměrně rozsáhlá příloha s materiály k výuce. Některé prvky této přílohy jsou poměrně dost problematické: např. definice nacismu na s. 67; některé formulace výroků, které studující či žáci*kyně mají posuzovat jako pravda/nepravda atd.

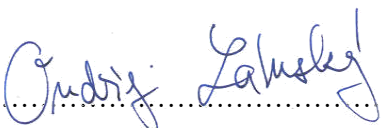
⁵ Opět se zde – trochu jinými slovy – objevují pasáže věnované popisu jednotlivých pojmů či fenoménů.

⁶ Snad kromě aktivit při srovnávání koncentračních táborů v Evropě za druhé světové války a v Jižní Africe během německé kolonizace (s. 53–54). Na druhou stranu se v této části objevuje podle mého soudu šokující podnět pro studující či žáky*ne a to otázka, kterou by měl podle autorky klást pedagog: „Jak by se daly zlepšit životní podmínky v různých typech táborů?“ (s. 54). Koncentrační tábory všech typů nejsou přeci vůbec tolerovatelné a ptát se na jejich zlepšování tak nedává smysl.

Podněty k přemýšlení, **otázky do rozpravy**:

1. Autorka by měla v rámci své obhajoby jasně vyložit své srovnání nacismu a kolonialismu a vysvětlit možnou aplikaci tohoto srovnání v pedagogické praxi.
2. Jak by autorka reagovala na dotaz studujícího či žaka*kyně, který by byl postaven na poznatku, že univerzální koncepce lidských práv (a univerzálně přijatá v rámci Charty OSN) je do značné míry reakcí právě na druhou světovou válku, a tudíž je možná nesamozřejmé chtít po studujících zhodnocení jednání kolonizátorů vzhledem právě ke koncepci lidských práv (viz s. 49).
3. Proč je pasáž (mimoходом velmi popisná) věnovaná koncentračním táborům zařazena do kapitoly č. 2 (Nacionalismus)? Jakou roli zde tato pasáž hraje? Obdobně by bylo možné se ptát i na roli kapitoly o postkolonialismu, se kterou – zdá se mi – autorka v dalším textu vlastně nepracuje a nevyužívá ji.

V Praze 2. 9. 2024

.....
ONDŘEJ LÁNSKÝ